

**TILKENDEGIVELSE**  
**meddelt mandag den 27. december 2010**

i faglig voldgiftssag 2010.0236

3F Transportgruppen  
(advokat Evelyn Jørgensen)

mod

Dansk Erhverv Arbejdsgiver  
for  
Zoologisk Have  
(advokat Marie Louise Larsen)

**Twisten**

Twisten vedrører spørgsmålet, om det var en bindende forudsætning ved indgåelse af en dyrepasseroverenskomst, at der skulle være mindst 5 dyrepassere på arbejde ved lukkevagter og aftenarrangementer i Zoologisk Have.

**Påstande**

Klager har nedlagt påstand om, at indklagede skal anerkende, at der ved lukkevagter og aftenarrangementer i Zoologisk Have skal være mindst 5 dyrepassere på arbejde.

Indklagede har principalt påstået frifindelse, subsidiært at lokalaftalen vedrørende bemanning på lukkevagter og ved aftenarrangementer først kan bortfalde i sin helhed pr. 1. marts 2012 og mere subsidiært at det kun er ved aftenarrangementer, at der skal være mindst 5 dyrepassere på arbejde.

**Sagens behandling**

Sagen blev behandlet mundtligt den 17. december 2010 med højesteretsdommer Thomas Rørdam som opmand. Som sidedommere udpeget af klager fungerede Karsen Kristensen og Tina Høegh Nielsen, og som sidedommere udpeget af indklagede fungerede Katrin Seirup og Morten Brustad.

Der blev under forhandlingen afgivet forklaringer af Michael W. Jørgensen, Jesper Jacobsen, Bengt Holst, Lars Holse og Flemming Nielsen.

Efter bevisførelse og procedure voterede rettens medlemmer. Der kunne ikke blandt sidedommerne opnås flertal for noget resultat. Sagen blev derefter optaget til opmandens tilkendegivelse, idet parterne frafaldt fuldstændig kendelse.

### Opmandens tilkendegivelse

I forbindelse med forhandlingerne om dyrepasseroverenskomsten 1999-2002 havde man fra arbejdsgiverside tilbudt en generel lønstigning svarende til to løntrin. Fra arbejdstagerside var man ikke interesseret i en generel lønstigning, der ville komme alle dyrepassere ligeligt til gode, da det ikke var alle dyrepassere, som deltog i aftenarbejde. Arbejdstagerne ønskede, at arbejde om aftenen blev aflønnet markant bedre end arbejde om dagen. I den anledning udarbejdede Bengt Holst, Zoologisk Have, et tilsagn af 30. november 1999, hvori det bl.a. hedder:

”Som alternativ til den uunderskrevne overenskomst ... kan Lager- og Handelsarbejdernes Forbund opnå en tilsvarende overenskomst, der tillige indeholder en bevarelse af 97-99 overenskomstens bestemmelse om frivillighed ... og hvor et af de to skalatrinløft ... værdiansættes ... og i stedet konverteres til et fleksibilitetstillæg, som kommer til udbetaling ved arbejde efter kl. 18.15. Ved beregningen af tillæggets størrelse lægges antallet af de ”aftentimer” i tidsrummet 18.15-00.15 til grund, som indeholdes i Zoo’s notat over planlagte fremtidige aftenarrangementer ...”

Bengt Holst udarbejdede endvidere den 7. oktober 1999 et dokument med overskriften ”Eksempler på arbejdsplan i forbindelse med aftenarrangementer i Zoo i ny overenskomstperiode”. Det hedder heri bl.a.:

”Generelt følges det nuværende fridagsskema. Størstedelen af dyrepasserne møder som nu 07.30 eller 08.00 og arbejder til kl. 16.15.

De folk, der involveres i aftenarrangementerne (typisk 5 personer pr. arrangement) forventes vagtsat forskudt under hensyntagen til de begrænsninger, der er lagt ind i overenskomsten. Der kan f.eks. blive tale om følgende:

...

Det understreges, at der er tale om eksempler, og at andre kombinationer kan forekomme, alt sammen under hensyntagen til de begrænsninger, der er lagt ind:

- Arbejde efter 18.15 højst 20 gange pr. år pr. dyrepasser.
- ...”

Dyrepasseroverenskomsten 1999-2002 blev vedtaget den 13. december 1999. I protokollat nr. 7 til overenskomsten hedder det:

”For de arbejdstimer, der efter den i § 8 under overskriften ”loft for ubekvem arbejdstid”, skal præsteres i henhold til vagtplan i tidsrummet kl. 18.15 – 00.15 betales – udover forskudttidstillægget, jf. § 6 – et ureguleret tillæg til lønnen på kr. 170,00 svarende til 1 skalatrin for eksisterende bemanning. Ved fornyelse af denne overenskomst drøftes spørgsmålet om udmøntningen af dette skalatrin. Haven er i øvrigt enig i, at sådan tjeneste sker udfra et frivillighedsprincip, idet dog bemanningen skal tilsikre, at planlagte aktiviteter kan gennemføres.”

Det fremgår af de afgivne forklaringer, at det først var efter, at den bebudede lønstigning på 2 løntrin blev konverteret til en lønstigning på 1 løntrin og et særligt aftentillæg på 170 kr. pr. time, at

man fra lønmodtagerside kunne acceptere overenskomsten. Denne ordning sikrede, at de dyrepassere, som tog aftenvagterne, fik det høje tillæg.

Det er oplyst, at ingen af overenskomstparterne har gjort brug af revisionsklausulen i protokollat nr. 7 ved senere overenskomstforhandlinger. Spørgsmålet om udmøntningen af det konverterede skalatrin er således ikke blevet taget op ved overenskomstfornyelser efter vedtagelsen af overenskomsten for 1999-2002. Overenskomsten er senest blevet fornyet for perioden 2010-2012.

Den 12. maj 2003 blev der indgået en lokalaf tale mellem Zoologisk Have og medarbejderklubben i Zoologisk Have, hvori det bl.a. hedder:

”Antallet af dyrepassere på hverdags lukkevagt udgør 4. Ved aftenarrangementer i haven efter kl. 18.15 minimum 5 dyrepassere ...”

Den 15. oktober 2009 opsigte Zoologisk Have den citerede passus i lokalaftalen med et varsel på 6 måneder til ophør den 30. april 2010. Der udbetales efter denne dato fortsat et tillæg på 170 kr. for arbejde ved aftenarrangementer efter kl. 18.15, men det vurderes konkret, hvor mange dyrepassere der er behov for ved aftenarrangementer. Med hensyn til lukkevagter forstås de nu (fra den 1. januar 2010) af ufaglært personale, og dyrepassernes arbejdstid er som udgangspunkt skemalagt, så det slutter kl. 16.15.

Det fremgår af de afgivne forklaringer, at Zoologisk Have på tidspunktet for vedtagelsen af overenskomsten for 1999-2002 lukkede kl. 16, og at dyrepassernes lukkevagt på det tidspunkt derfor ikke medførte betaling af det aftalte aftentillæg på 170 kr. pr. time. I overensstemmelse hermed var det aftenarrangementerne og ikke lukkevagterne, man havde i tankerne, da aftentillægget blev indført ved overenskomsten.

Aftentillæggets størrelse blev efter Bengt Holsts forklaring fastsat på grundlag af på den ene side en værdifastsættelse af det ene af de to løntrin, der var lagt op til, at lønnen kunne hæves med, og på den anden side en beregningsforudsætning om 20 aftenarrangementer à 3 timer pr. år med en bemanning på 5 dyrepassere, i alt 300 timer pr. år. De 170 kr. fremkom således som den årlige værdi af ét løntrin divideret med 300 timer. Det var på det tidspunkt et ønske fra Zoologisk Have, at der skulle afholdes flere indtægtsgivende aftenarrangementer. Som det fremgår af notatet af 7. oktober 1999, blev antallet af aftenarrangementer maksimeret til 20 pr. år. Begrænsningen skete efter ønske fra dyrepasserne.

Det må efter bevisførelsen lægges til grund, at der længe før 1999-2002 overenskomsten havde været mindst 5 dyrepassere på arbejde ved aftenarrangementer, og at denne ordning – muligt med enkelte afvigelser – fortsatte efter overenskomstens vedtagelse, indtil Zoologisk Haves delvise opsigelse af lokalaftalen trådte i kraft i 2010. Lokalaftalens angivelse af, at der ved aftenarrangementer skulle være mindst 5 dyrepassere på arbejde, udtrykker derfor ikke en ændring af praksis. Dyrepassernes arbejde ved aftenarrangementer består i både dyrerelaterede opgaver (f.eks. søløveshows) og andre opgaver (f.eks. sikring af, at gæster bliver lukket ind og ud af haven samt information af gæsterne om havens dyr m.v.). Antallet af aftenarrangementer steg efter vedtagelsen af 1999-2002 overenskomsten, men er senere faldet. I 2010 var der i alt ca. 100 timers aftenarbejde relateret til aftenarrangementer.

Det er ubestridt, at der ikke i forbindelse med overenskomstforhandlingerne i 1999 blev stillet dyrepasserne et bestemt antal årlige aftenarrangementer i udsigt. Der blev som nævnt alene aftalt et maksimum på 20 arrangementer pr. år. Dyrepasserne havde allerede derfor ikke sikkerhed for, at der ville blive givet "fuld valuta" for det konverterede løntrin, dvs. afregning af 300 timer pr. år med aftentillæg.

På denne baggrund og efter ordlyden af protokollat nr. 7 til 1999-2002 overenskomsten, som ikke fastlagde, at der skulle være mindst 5 dyrepassere på arbejde ved aftenarrangementer, men angav, at spørgsmålet om udmøntningen af det konverterede løntrin kunne tages op ved fornyelse af overenskomsten, finder opmanden ikke grundlag for at fastslå, at det ved overenskomstens indgåelse var en bindende forudsætning, at der altid skulle være mindst 5 dyrepassere på arbejde ved aftenarrangementer. Der findes heller ikke på andet grundlag holdepunkter for at fastslå, at den etablerede praksis og den senere indgåede lokalaftale, hvorefter der skulle være mindst 5 dyrepassere på arbejde ved aftenarrangementer, knytter sig så tæt til overenskomsten, at ordningen kun har kunnet opsiges som en integreret del af denne.

Derimod finder opmanden, at ordningen med mindst 5 dyrepassere på arbejde ved aftenarrangementer efter den måde, ordningen gennem længere tid har været praktiseret på, og efter indholdet af revisionsklausulen i protokollat nr. 7, alene har kunnet opsiges med et passende varsel til udløb på det tidspunkt, hvor overenskomsten udløb.

Ordningen (lokalaftalen) vedrørende bemanningen ved aftenarrangementer er opsagt den 15. oktober 2009 med et varsel på 6 måneder til ophør den 30. april 2010. Imidlertid ville også et varsel på 3 måneder til ophør den 31. januar 2010 efter praksis have været passende, og da den på opsigelsestidspunktet gældende overenskomst udløb den 1. marts 2010, kunne ordningen (lokalaftalen) i oktober 2009 således have været opsagt til ophør den 1. marts 2010. Opsigelsen til udløb den 30. april 2010 opfylder derfor kravene til behørigt varsel i relation til aftenarrangementerne.

Som anført var det aftenarrangementerne og ikke lukkevagterne, man havde i tankerne, da aftentillægget blev indført ved overenskomsten for 1999-2002. Efter formuleringen af protokollat nr. 7 til overenskomsten og de aftaler, der blev indgået mellem overenskomstparterne i forbindelse med overenskomstforhandlingerne, omfatter aftentillægget imidlertid alt arbejde, der udføres af dyrepasserne i tidsrummet kl. 18.15 – kl. 00.15. Da Zoologisk Have i 2006 gik over til at holde længe åbent om aftenen, blev tillægget betalt ikke kun ved aftenarrangementer, men også ved almindeligt arbejde efter kl. 18.15 som følge af den udvidede åbningstid, herunder arbejde i forbindelse med lukkevagter (sikring af, at gæsterne forlader haven ved lukketid). Det fremgår af de afgivne forklaringer, at der normalt skal 5 personer til at udføre lukkevagtarbejdet, men at der under ombygninger, hvor en del af haven er lukket af, er behov for færre personer, typisk 4. Lokalaftalen fra 2003 havde efter de afgivne forklaringer baggrund i, at man var i gang med eller stod over for ombygningsarbejder af længere varighed i haven.

Da man ikke havde lukkevagterne i tankerne, da aftentillægget blev indført, finder opmanden ikke grundlag for at fastslå, at det ved overenskomstens indgåelse var en bindende forudsætning, at der altid skulle være mindst 5 dyrepassere på arbejde ved lukkevagter. Der findes heller ikke holdepunkter for at fastslå, at der har eksisteret en fast praksis, hvorefter der altid skulle være mindst 5 dyrepassere på arbejde ved lukkevagter, endsiige at en sådan praksis knytter sig så tæt til overenskomsten, at den kun har kunnet opsiges som en integreret del af denne.

Opmanden finder, at lokalaftalens ordning med 4 dyrepassere på arbejde ved lukkevagter er opsagt med et passende varsel for så vidt angår lukkevagterne.

Som følge af det anførte tager opmanden indstævntes principale påstand om frifindelse til følge.

Hver part skal bære sine omkostninger for voldgiftsretten, og parterne skal betale opmandens honorar med halvdelen hver.

Thomas Rørdam